

CURIERUL JUDICIAR

DOCTRINA—JURISPRUDENȚA—LEGISLAȚIUNE—ECONOMIE POLITICĂ—FINANȚE—SOCIOLOGIE

FONDATOR :
ION S. CODREANU
Avocat

DIRECTOR :
DEM. I. DOBRESCU
Președintele Uniunii Avocaților

COMITETUL DE REDACȚIE:

Traian Alexandrescu, Decanul Baroului de Ilfov; **Alexandru Cerban**, Profesor Universitar, Avocat; **Iosef G. Cohen**, Consilier la Consiliul Legislativ, Avocat; **Gr. Conduratu**, Avocat; **N. Jac Constantinescu**, Președinte la C. de Apel București; **E. Cristoforeanu**, Dr. în Drept dela Roma, Avocat; **René Demogue**, Profesor la Facultatea de Drept din Paris; **Vintilă Dongoroz**, Conferențiar universitar, Membru în Consiliul de disciplină al Baroului Ilfov; **D. Gălășescu-Pyk**, Profesor Universitar, Avocat; **Alfred Juvara**, Profesor Universitar, Avocat; **Ștefan Laday**, Președinte la Consiliul legislativ; **I. Gr. Perieșeanu**, Directorul Biblioteca Marilor Procese, Avocat; **Emil Ștan Rappaport**, Consilier la Curtea de Casație din Varșovia; **C. Sipsom**, Profesor Universitar; **C. A. Stoeanovici**, Conf. univ., Membru al Consiliului Legislativ; **Gr. L. Trancu-Iași**, fost Ministru, Avocat; **Petre Vasilescu**, Profesor Universitar; **Al. Velescu**, Dr. în Drept, Avocat; **Albert Vahl**, Profesor la Facultatea de Drept din Paris.

SECRETAR DE REDACȚIE:

E. C. Decusară, Dr. în Drept din Paris, Directorul Statisticeii Judiciare

S U M A R

— *Curierul luni Mai*: Deputații pot fi avocați. Advocații și intervențiile la autoritățile administrative. Magistrați delegați în funcții administrative. Reducerea limitei de vârstă la Înalta Curte de Casație. În loc de gluma zilei: un proces parizian de Eugen Petit.

— *Cine trebuie să judece pe criminali? Lămuriri pentru o replica...* „pozitivistă”, de avocatul Toma Dragu;

— *Discursul d-lui Gr. Trancu-Iași, în numele avocaților, la recepțiunea d-lui Prof. Louis Josserand, la Baroul de Ilfov;*

— *Louis Josserand la Iași, Savantul de la Lyon*, de avocatul Elias Grunberg;

JURISPRUDENȚE:

— Înalta Curte de Casație s. I: *Gh. Mocanu și alții cu G. al Iloaei* (Moarte prezumată. Dispozițiile legii din 1925. Cazurile pe cari le are în vedere. În ce cazuri pot fi combătute constatările făcute pe temeiul aceșpei legi);

— Curtea de apel București s. V: *Fabrica de sticlă Ardeleană S. A. R. cu Marcu Milis*. (Data dela care curge termenul de apel în materie comercială. Art. 904 al. 2 cod. com. Termenul curge dela pronunțare când părțile au fost față), cu o *Notă* de N. Ciurea, președinte la Curtea de apel, însoțită de o *Observație* ca nota Redacției și de concluziile depuse de avocatul I. Cohen pentru Societatea Marilor Stabilitamente din Sinaia în procesul cu Eforia Spitalelor Civile din București).

A apărut :

COLECȚIA DE LEGI ȘI REGULAMENTE, editate de CONSILIUL LEGISLATIV. *Volumul VIII P. I. A. Legi 1 Ian.—3 Iulie 1930*. Depozit la Curierul Judiciar.

LEI 200.—

CURIERUL LUNEI MAI

V

Deputații pot fi avocați.—Advocații și intervențiile la autoritățile administrative. — **Magistrați delegați în funcții administrative.** — **Reducerea limitii de vârstă la Înalta Curte de Casație.** — **În loc de gluma zilei: un proces parizian?**

Deputații pot fi avocați ?

Tot faimoasa afacere a bancherului parizian veros *Oustric*, care cointeresase o lume întreagă de oameni politici lipsiți de scrupule, a deslănțuit în presa franceză polemica relativă la dreptul avocaților de a face politică.

Susțin unii, că, pe deoparte, împrejurarea că el face politică, atunci când avocatul reușește a fi ales deputat, atrage în partea lui o clientelă mai numeroasă care are în vedere în afară de calitățile pretinse de carieră și trecerea pe care omul politic cu influență o poate avea pe lângă judecători. Pe de altă parte, că această influență existând într'adevăr în anumite împrejurări, strică echilibrul judiciar al litigiului angajat între părțile din proces, unele fiind lipsite de apărarea miraculoasă a avocatului care este în acelaș timp deputat.

La acestea se răspunde, că dacă avocații plendanți nu ar putea fi aleși în parlament, acesta ar deveni o adunătură de *ratați*, căci nu s'ar compune decât din cei incapabili, lipsiți cu totul de clientelă; că, după cum nu poți împiedeca pe comercianți, industriași sau bancheri să devie deputați ori senatori, tot astfel nu poți închide avocaților accesul demnităților electivă, și că, în definitiv, ce vină se poate imputa avocatului corect, dacă clientela care vine la dânsul este atrasă mai mult de mirajul influenței

lui politice, decât de însușirile reale ale apărătorului?

Adunările legiuitoare făuresc legile. Cei mai specialiști oameni în această elaborare, nu pot fi decât titrații facultăților de drept, avocații. Lipsind parlamentul de aceste elemente, mai ales de cei pledanți cari au avut succes în carieră, se decretează incapacitatea și sterilitatea acestui organism de esența vieții noastre constituționale.

Rămâne la conștiința avocatului-deputat, să se abțină de la orice gest cu sprijin cât de îndepărtat în puterea lui politică și la conștiința judecătorului să nu se lase cu nimic influențat de nici o împrejurare din afară de elementele cauzei și principiile de drept.

În această privință, abuzurile trebuie sancționate cu cea mai mare severitate, atât când vin dintr-o parte, cât și din cealaltă.

Dar accesul avocatului în parlament nu trebuie oprit pe motivul că el ar putea abuză de calitatea lui politică, după cum nu poți opri intrarea vizitatorilor într'un muzeu pentru bănuiala că s'ar găsi printre dânșii unul care să fure lucrurile prețioase expuse.

Avocații cari se vor dovedi că abuzează de situația lor politică, pentru a trage foloase materiale, vor fi eliminați din barouri, după cum și judecătorii cari se lasă influențați, scoși din rândurile magistraturei.

De altminteri, nu numai avocații oameni politici se pot face vinovați de asemenea abuzuri.

Îmi aduc aminte de cazul unui bătrân și aparent foarte venerabil avocat de provincie, care intră zilnic în cabinetul procurorului, sub pretextul viei simpatii ce acesta îi inspiră, discutând cu magistratul lucruri indiferente, întrebându-l de sănătate și făcând prognoștici asupra stărei probabile a timpului. Se miră și magistratul de așa mare dragoste, când într-o zi îi destăinuie cineva, cu dovezi în sprijin, că bătrânul avocat speculă cu folos vizitele ce i le făcea, încașând sume importante dela familiile indivizilor aduși arestați la parchet. El se angajă ca în schimbul unui onorariu să obție eliberarea acelor indivizi, cari în urmă aveau să se judece pe din afară — aceasta era expresia consacrată situației.

Dacă se întâmplă ca parchetul să ceară dela instructor arestarea, care se și efectua, avocatul nu luă nici un ban.

Dacă însă procurorul socotea că indivizii trebuie eliberați și le da efectiv drumul, avocatul preținzând că măsura a fost luată după stăruințele sale, încasa suma făgăduită. Ori, se știe că procentul eliberărilor la parchet este mai mare ca acela al arestărilor.

Găsise astfel sistemul, bătrânul șiret; să fie totdeauna în câștig, și nici odată în pagubă.

Dar, pentru onoarea corpului de avocați, așa specimene constituie o nenorocită excepție. Astfel, pot cita cazul unui onorabil avocat din orașul Vaslui, fost magistrat, decedat de mai mulți ani care fiind legat de o strânsă prietenie față de unul din judecători, atunci când se întâmplă ca acest magistrat să facă parte din complectul de judecată înaintea căruia ur-

mă să pledeze, găseă un pretext oarecare spre a încredința cauza unui confrate, restituind clientului întreg onorariul primit, chiar dacă gestul acesta îl lăsă în ziua aceea fără un ban în buzunar.

Ca un pios omagiu față de acel avocat, pentru alesele însușiri ale căruia tânărul magistrat ce eram pe atunci avea cea mai desăvârșită admirație, îi citez numele. Exemplul de suflet curat, „cavaler fără frică și fără prihană”, se numea *Constantin Călinescu*, era oltean, dintr'o familie distinsă cu origina în Tg.-Jiu, orator talentat, bun jurist, mândru și independent. Dela dânsul am constatat că cinstea nu stă numai într'o parte a barei.

* * *

Scrisoarea unui magistrat parizian, relativ la intrarea avocaților în parlament, este publicată de marele cotidian „*Le Matin*”, căruia i-a fost adresată.

Iată conținutul ei :

„*În calitatea mea de magistrat, pot să vă spun că d-voastră ați exprimat, într'un mod explicit, una dintre preocupările noastre.*

Da noi știm, pentru că am prins ecourile, că justițiabili cred în influența avocaților parlamentari asupra judecătorelui, la numirea căruia ei contribuie destul de adeseori într'un mod mai mult sau mai puțin activ și asupra viitorului căruia ei pot cântări eventual.

Fără îndoială, această influență nu există, dar unii avocați lasă ca ea să fie crezută pentru a-și alimenta cabinetele — lucru despre care pot să vă asigur. Și aici este unul dintre cele mai mari pericole cari amenință, dacă nu independența noastră, dar cel puțin reputația și, prin urmare, autoritatea noastră.

Dar vai! exemplele pe cari le citați (1) în articolul d-voastră ar putea fi repetate la nesfârșit; ele vor continua să se înmulțească atâta timp cât se va lăsa avocaților facultatea de a pleda înaintea magistraților pe cari ei i-au numit, au făcut să fie numiți, sau numai pur și simplu au lăsat să se numească.

Prima reformă ar fi deci să se retragă avocaților parlamentari dreptul de a pleda la Paris ca și în circumscripția lor de provincie, față cu magistrații în favoarea cărora ei au făcut vre-un demers oarecare. Este vorba de prestigiul justiției și de demnitatea Parlamentului care s'ar onora adoptând această măsură” (2).

Alături cu ziaristul parizian, căruia i se adresează această scrisoare, socotim și noi că soluția propusă este excesivă.

Cel mai radical și mai simplu mijloc pentru a evita asemenea grave inconveniente, ar fi ca atât numirile cât și înaintările în magistratură, să se pregătească și să se facă cu totul în afară de lumea politică.

* * *

1) Ziaristul citase în articolul său cazuri în cari unii justițiabili s'au adresat de preferință pentru apărarea intereselor lor unor avocați, nu pentru cultura lor juridică sau pentru talentul lor oratoric, dar pentru faptul că acei avocați erau în acelaș timp și membri ai parlamentului.

2) Raportorul comisiunii de anchetă parlamentară în afacerea Oustrie, d. Buyot, nu merge atât de departe. Comisiunea este de părere numai că un parlamentar n'ar putea fi angajat cu anul sau cu luna, de către un client oarecare spre a-i da sfaturi.

Dacă advocații au dreptul să intervie pentru clienții lor la autoritățile administrative, este chestiunea care a fost serios discutată în parlament cu prilejul desbaterilor noiei legi pentru organizarea barourilor.

De sigur că în mod ideal un avocat ar trebui să se înfățișeze numai la bară, pentru a pune concluzii înaintea instanțelor de judecată. Cel puțin aceasta este tendința în Franța, sprijinită fiind pe tradiție și pe cel mai desăvârșit spirit de moralitate.

Dar, dela ideal și până la realitate este o distanță destul de mare și la noi, o asemenea tradiție nu există; pe lângă aceasta și împrejurările de fapt sunt diferite. Avocatul francez, este ajutat la îndeplinirea actelor de procedură de către *avuați* la constatări, somații și executări de *huissieri*... In ce privește intervențiile la autoritățile administrative, acolo a luat naștere o categorie specială de profesioniști: *les hommes d'affaires*, cari nu au titluri universitare, dar nici scrupule.

Ori, la noi, avocatul este și *avoué* și — în parte — *huissier*, așa că nu vedem pentru ce nu ar fi și *homme d'affaires* ?

Întâi, avocatul va interveni — atunci când clientul său are nevoie — cu mai multă autoritate și competență pe lângă un funcționar administrativ, care se știe în general la noi, câtă rea voință depune în general pentru rezolvarea cererilor pe cari i le formulează cetățenii.

Dintre aceștia, unii au ocupații de așa natură, încât nu-și pot pierde timpul așteptând să le vie rândul în anticamerile administrației. In astfel de împrejurări, socotim că este mult mai bine ca ei să fie înlocuiți de avocați, oameni cu studii speciale și răspundere morală în societate și față de barourile din cari fac parte, decât de niște misiți.

Societatea nu va avea astfel nimic de pierdut, iar avocații cu puține procese dobândesc un supliment de câștig, care nu le trebuie răpit pe aceste vremuri de șomaj general.

Este un mod corect de a dobândi existența pentru oricine și nu credem de ce s'ar interzice unor avocați nevoiași, cari tocmai astfel vor fi apărați de tentația faptelor cu drept cuvânt condamnate de morală.

* * *

Magistrați delegați în funcții administrative. In cursul desfășurării ultimelor evenimente politice, cotidienele au publicat intențiunea de a se delega magistrați în funcțiile înalte administrative.

Prin probitatea lor, cultura juridică și mai ales obicinuinta profesională de a da soluții imediate problemelor supuse judecăței lor, examinându-le în fond și privindu-le sub toate aspectele, magistrații sunt cei mai indicați pentru o administrație ideală. Experiența făcută în perioada de după război a dat multe dovezi în această privință. Deci interesele celor de administrat, nu au decât a câștiga pe urma unei asemenea măsuri. Totul s'ar face însă în detrimentul ma-

gistratului, care ar avea nenorocirea să fie astfel ales...

Cunosc un magistrat care prezidă un tribunal din Basarabia, unde promise a fi transferat, pentru că înțelegea să-și îndeplinească datoria ridicând funcția lor la un adevărat apostolat. Făcea parte dintre primii judecători români din Basarabia, despre cari nimeni nu a avut a se plânge.

Misiunea lui reușise deplin când după aproape doi ani de muncă stăruitoare se trezește din senin cu o delegație de prefect în vechiul Regat. Atât de puține sentimente politice avea acest magistrat, încât nu cred că greșesc dacă afirm că el nici nu știa bine câte partide erau în țară și nici măcar în mâinele căruia se aflau încredințate în acele momente destinele României. Este aproape de necrezut, dar este așa.

In orașul în care urma să funcționeze, se petreceau unele evenimente cari necesitau din partea celui mai înalt funcționar administrativ, calitățile de cari am amintit mai sus. Agitațiile unei anumite clase, cari tindeau la răsturnarea formei noastre de guvernământ prin acte de violență și terorizare, luase proporții îngrijitoare. Tocmai această împrejurare făcu pe magistratul de care vorbesc, să considere ca o datorie din partea lui a primi delegația care — de altminteri — era și obligatorie din punctul de vedere legal.

Și într'adevăr el își făcu datoria, rămânând tot magistratul de mai înainte — din toate punctele de vedere —, în exercitarea noilor sale funcțiuni administrative.

Dar când crezu că misiunea lui era terminată, cu toate că trebuia să renunțe la avantajile pecuniare, căci primea un salariu special, el adresează o telegramă Ministerului de Interne, de care depindea delegația, cerând să fie revocată. Rămânând fără răspuns, după câțva timp, revine din nou, de astă dată cu o scrisoare motivată.

Prin acea scrisoare el arată că a primit delegația în baza unui decret-lege care o declară obligatorie și că a făcut din funcția lui administrativă o adevărată magistratură, terminând astfel :

„Totuși, cum îmi iubesc cariera și doresc a rămâne magistrat, vă rog să binevoiți a-mi retrage delegația cu care am fost onorat, spre a-mi putea recupa locul meu de președinte...”

In sfârșit, de astă dată răspunsul nu s'alăsat așteptat.

Maurul și-a făcut datoria, maurul poate să plece.

Rezultatul a fost însă, că unii politicieni — dintre acei cari nu sunt în stare să-și ridice idealul mai sus de stomac — au adus în urmă magistratului una din cele mai grave și mai nedrepte acuzații ce se pot aduce unui judecător, anume aceia că ar fi animat de simpatii politice.

Iată de ce credem că este mai bine ca magistrații să fie lăsați la locurile lor. Numirile lor în posturile administrative, chiar când sunt făcute și primite cu

cele mai bune intențiuni, pot creia echivocuri, cari ar trebui evitate pentru simplul motiv că justiția cași femeia Cesarului, nici măcar nu poate să fie bănuită.

Din fericire, sunt destui oameni onești și pricepuți în țara noastră, buni pentru a fi însărcinați cu cele mai înalte funcții administrative. Cel mult, poate ar trebuie căutați în afară de rândurile mercenarilor din serviciul personal al politicienilor.

* * *

Reducerea limitei de vârstă la Înalta Curte de Casație. S'a întâmplat ceea ce am prevăzut, pentru că era ușor de prevăzut. În ultimii ani numărul magistraților a fost atât de sporit pe de o parte, iar gradele pe loc s'au acordat cu așa de mare ușurință, încât „ne-a luat lumea la ochi”. Unde te învârtești dai astăzi de magistrați, mari și mici, cu și fără galoane. Din această pricină — trebuie să o recunoaștem — am devenit antipatici și acum când a început reacțiunea în contra acestei risipe, suntem primul corp de funcționari din care se taie în carne vie. Operația este numai la început și desigur că va continua. Teama însă îmi este, după cum s'a început, că chirurgii care operează să nu greșescă, amputând organe valide și lăsând neatinse pe cele bolnave.

Căci, în această strâmtoare la care am ajuns, trebuie mai întâi suprimate creațiunile recente, cari s'au dovedit a fi complect inutile, spre a se ajunge abia în urmă la cele mai vechi. Ordinea cronologică, *in sens invers*, are a fi respectată cu strictetă.

Se mai pot face și se vor face de sigur serioase reduceri în magistratură, fără ca justițiabili să se resimtă. Judecătorii cari rămân vor lucra numai ceva mai mult. În schimb ei trebuie să fie retribuiți cu salarii cari să le asigure măcar... două mese pe zi.

Scrisoarea publică adresată de curând M. S. Regelui de către d-l avocat Toma Dragu și articolul recent al d-lui președinte de Casație Rătescu, unul dintre cei mai eminenti magistrați, arată durerosul impas în care se zbate întreg corpul judecătoresc, desvălue simptome îngrijitoare.

Să se legifereze reduceri de personal cât de mari, pentru ca cei cari rămân să fie scoși din mizerie. Nu se poate face justiție cu judecători nevoiași și cărora lumea le plânge de milă!

* * *

In loc de gluma zilei. — Un proces parizian. Seriozitatea fondului judecătorilor francezi este în afară de orice discuție. Forma însă ar putea uneori fi foarte serios discutată.

Sâmbătă 28 Martie, secțiunea a 12-a corecțională dela tribunalul din Paris, aveà a judeca reclamația în contrafacere introdusă de către un croitor de rochii femești în contra altui croitor cu aceeași specialitate. Primul se plângea că cel de al doilea i-ar fi contrafăcut modelele. Tribunalul a vroit să se convingă *de vizu*. Iată cum descrie ședința (mai exact scena), croniciarul judiciar al marelui cotidian „Le Matin” :

„Camera (de consiliu) severă și însăși tribunalul erau în veselie neobicinuită. Doamne! Fu un plăcut spectacol.

Biuroul grefierului serveà de buduar pentru manechine. Acolo, ele se desbrăcau, se îmbrăcau și iarăși se desbrăcau. Doi guarzi republicani păzeau intrarea și manifestau față de dosarele prăfuite așezate de-a lungul pereților un duos interes. Grefierul nu puteà rezistà de a veni din timp în timp să respire aerul îmbălsămat din cămăruța lui retrasă, atât de galant năpustită.

În camera de consiliu, *maitre* Torres și *maitre* de Moro-Giafferi, făceau rând pe rând să se cutremure geamurile cu vocea lor atunci când era mai puternică, asurzind dar și distrând la nebunie pe cele zece manechine cari legau cu Justiția o cunoștință plină de agremente dintr'o parte și din cealaltă. Din cartoane, experții scoteau rochii pe care „premierele” le expuneau înainte de a fi îmbrăcate pe manechine. Patroane, „pânze” — cu alte cuvinte modele în bucăți, erau întinse pe biuroul președintelui Diosidon. *Maitre* de Moro-Giafferi se apropie și făcu efortări ca cu aceste stofe răspândite să reconstituie o rochie. Manechinele râdeau și chioteau din ce în ce mai tare...

Sub ochii tribunalului zburau bucățile de mătase, gulerașele... și cum era natural, volanele, manipulate de mâni experte. Toate erau așezate pe o tânără personă față de care întreaga asistență avea ochii lui Rodrigue.

Deodată, tânăra femeie scoase un țipăt: întreaga operă subtilă se năruise la picioarele ei. Graba pe care o puse manechinul ca să-și adune voalurile, nu făcu decât să-i crească panica.

Emoțiunea era generală.

— Vă rog domnișoară, interveni președintele Diosidon, așteptați tot timpul.

Aceste scene plăcute, aveau să se sfârșească dramatic” (5).

Ce dramă? Comedie curată! Mai curând scenă de operetă, decât ședința unui tribunal corecțional.

Ce ar zice lumea la noi, dacă judecătorii și-ar oferi asemenea reprezentații?

EUGEN PETIT

CINE TREBUE SA JUDECE PE CRIMINALI? Lămuriri pentru o replică... „pozitivistă”

I

Chestiunile de criminologie au făcut obiectul cercetărilor noastre timp de aproape 30 de ani. Teza noastră de licență poartă titlul: „*Crima și cauzele ei*” (București, 1900). Cea de doctorat: „*L'Infraction phénomène social*”. (Paris, Jouve, 1903). De atunci am continuat lucrul. Timp de 4 ani (1907—1911), am pregătit la Paris lucrarea, aflată în manuscris: „*La liberté et la Peine*”. Nu ne-am grăbit să o publicăm. Am lăsat ca teoriile să se dospească la practica meseriei de avocat, timp de două decenii.

Anul trecut, urmărind o lungă anchetă asupra Curților cu jurați în *Le Temps*, am găsit cu cale să ne spunem cuvântul asupra acestei instituțiuni, totdeauna la ordinea zilei.

5) Drama consistă din aceea că s'au luat la ceartă avocații părților, două celebriități ale baroului parizian, dintre cari unul înfuriindu-se a eșit trântind ușa după dânsul.

Am scris deci, „*Juges-citoyens ou juges de mé- tier? Essai sociologique de légitimation du jury*” (Paris, Marcel Rivière, 1931), lucrare în care am căutat să sintetizăm problema juraților, înviorând-o cu aspecte pe care le-am crezut noi, în mai puțin de 100 de pagini.

Cum era și firesc, lucrarea noastră a iscat discuțiuni.

Cea mai interesantă, deși cea mai nedreaptă, ne pare replica d-lui Jude-Consilier la Tribunalul Muscel, Nicolae Negru. (*Curierul Judiciar*, No. 6, din 8 Februarie și No. 7 din 15 Februarie, 1931).

Înainte de a face observațiunile noastre asupra lungului studiu al D-lui Negru, să ne fie îngăduit să rezumăm, cât mai pe scurt, lucrarea noastră. Rezumatul îl credem necesar pentru judecata nepărtinitoare a replicii d-lui consilier.

În lucrarea „*Juges-citoyens*” ne-am întrebat, dela primele rânduri: „cine trebuie să judece pe criminali? Simplii cetățeni, luați dela ocupațiunile lor obișnuite, sau magistrații de profesie?”

În capitolul prim („*Jury et démocratie*”) am învederat legătura ce există între „judecarea criminalilor de către popor” și guvernarea poporului de către popor”. Am ilustrat această legătură cu faptul că toate dictaturile (dela cea rusească până la cea portugheză) au debutat cu suprimarea Curților cu juri. Suprimarea impusă prin aceia că: „ea lipsește poporul de acest admirabil mijloc de manifestare contra dictaturilor: achitarea, după desbateri la lumina zilei, delictelor politice săvârșite contra regimului dictatorial”. (p. 8). (1).

În capitolul II, („*Critiques du Jury*”), am reprodus, în substanță, citând textual, criticile aduse Curților cu juri în ultimii 50 de ani, dela ivirea școlii pozitive criminologice italiene. Am

1) Câtă dreptate am avut afirmând, în prefața lucrării noastre (pag. 8), că dictatura a urmărit și urmărește, din motive pur politice, abolirea Curților cu jurați, ne-o învederează „reforma” fascistă a instituțiunii. Fascismul care, de mult, urmărește înlăturarea judecării infracțiunilor grave de judecătoria — cetățeni, trași la sorț din toate clasele sociale, a desființat, însfârșit, juriul. Prin decret, l-a înlocuit cu „colegiile unice”, compuse din: 2 magistrați de carieră și 5 „asesori”, cari judecă și aplică legea, laolaltă. Fascismul pe lângă, că prin noua reformă, pune pe magistrați în sdrăbitoare minoritate numerică față de asesori (ceea ce justifică toate criticile ce le-au fost aduse), apoi, prin modul cum e formată lista „asesorilor”, înlătură judecarea infracțiunilor grave de către cetățenii liberi. În adevăr, în fruntea listei asesorilor stau: „membrii marelui consiliu fascist”.

Nici că se putea altfel.

Regimul dictatorial italian trebuia să numească, prin decret, asesorii, alegându-i din organizațiile superioare fasciste. Sau, cum relevă *Le Temps*: „membrii consiliului fascist se găesc în fruntea listei, înaintea chiar a senatorilor și a deputaților. O nouă dovadă a proeminenței în stat a acestui organ suveran, creat de Duce”. (*La réforme du jury en Italie*, *Le Temps*, 4 Aprilie 1931).

semnalat și critica, fără seamăn de brutală, făcută de d-l Consilier de Curte I. N. Botez în articolul său: „*Un cuvânt despre Curțile cu jurați*”. („*Curierul Judiciar*”, No. 1, 1926). Studiu pe care d-l Consilier Negru îl găsește „frumos”, și pe care noi l’am fi dorit și judicios.

În capitolul III. („*Apologie du Jury*”), am o-pus criticilor juraților: apologia lor, făcută de toți câți s’au ocupat în deaproape, mai ales în ultimul timp, de această instituție, de care o dreaptă și echitabilă împărțire a justiției criminale nu se poate lipsi.

În capitolul IV. („*Science et Jury*”), am învederat cu argumente, cari, pare-se, nu pot fi răsturnate, că judecarea criminalilor nu e o chestiune de știință, cum pretinde școala pozitivă, ci una de conștiință, de bun simț, de intuiție, de sentiment, într’un cuvânt: de inimă. În acest capitol, evident, am tăgăduit magistraților de profesie superioritatea de a judeca drept pe criminali, și cu citate textuale, am căutat să punem sub ochii lectorului, ceea ce s’a spus mai categoric contra judecării criminalilor de către magistrații de profesie. Am învederat că argumentul banal al diviziunii muncii n’are ce căuta în această materie. Că judecata cetățenească spontană e superioară judecării, cu cută, a magistraților profesioniști, cari nu suferă, cum se afirmă obișnuit, de o „*deformare profesională*”, ci de o „*unilateralizare*” a spiritului lor, din cauza practicei îndelungi a meseriei. Am reamintit, în deosebi, argumentul ce ni se pare peremptoriu în favoarea instituției juraților. Singură această instituție face posibilă judecarea criminalilor de către specialiști: medici, profesori, psihiatri, avocați, etc., într’un cuvânt, de către: „toți intelectuali, care, și ei, fac parte mai totdeauna din comisiunile juraților (p. 39). Am afirmat superioritatea cetățenilor de a judeca drept pe criminali, adică: „în concordanță cu realitatea faptelor, cu vinovăția subiectivă a criminalului și cu moralitatea mijlocie a societății în care crima a avut loc, în care criminalul s’a format și în care s’a revelat ca atare, prin faptul săvârșit”, (p. 40). Cu deosebire, am insistat asupra argumentului ce se aduce împotriva juraților, tras din faptul nepregătirei lor, din necunoașterea dreptului penal și a științei penale. Ca să-l înlăturăm, am amintit adversarilor juriului, ceea ce ei într’adins uită: că jurații nu se ocupă de aplicarea legii, că ei se pronunță pur și simplu „asupra culpabilității acuzatului”. Și pentru aceasta nu e nevoie de pregătire și de specializare. Ori cine poate să discearnă vinovăția cuiva. Altminteri, ar trebui să fie tăgăduită cetățenilor, simplilor cetățeni, *capacitatea de a deosebi binele de rău*, (pag. 39 și 46).

În al V-lea capitol („*Crime et Jury*”), ne-am străduit să justificăm menținerea Curților cu ju-

rați prin obârșia socială, singura plauzibilă, a crimei.

Am arătat că, crima, departe de a fi „un fenomen al materiei, un produs al organismului individual”, e „un produs al mediului social, al inter-contactului psihic al indivizilor trăind în societate” (p. 48). „Crima e un fenomen normal, adică general, al societăților omenesti, anormal organizate, adică fondate pe baza proprietății individuale a bunurilor, pe apropierea lor individuală: fără muncă, cu puțină muncă; sau, altfel spus: cu o muncă neechivalentă cu rezultatul ei, însușit individual. Crima își are geneza ei în lupta pentru existență a indivizilor trăind în societate, în inegalitatea condițiilor economice de trai, în inegalitatea mijloacelor de luptă pentru existență”, (p. 49). Exploatarea legală a altuia, care înseamnă dezertare dela lupta pentru viață, dela munca aspră producătoare, determină, pe deoparte, un mare număr de indivizi cari trăesc în societate, să nu se resemneze sau să nu se mai resemneze la lupta penibilă pentru existență; iar, pe de alta, îi împinge, prin exemplu, prin provocarea activă ca și pasivă, la însușirea individuală a bunurilor, violând legea, (p. 51). „Așa dar, faptul existenței, în sânul societății, a unor oameni care nu muncesc: iată obârșia crimei. Prezența lor în societate constituie, în primul rând, un element disolvant al energiei morale a omului care se istoveste muncind. Ei sunt fermenții de demoralizare permanentă a celor ce muncesc. Sunt o provocare continuă, un imbold de fiece clipă, pentru aceștia, de a părăsi munca onestă și penibilă, de a o lua pe calea crimei, pe calea apropierei ilegale și parazitare a bunurilor necesare traiului (p. 53). „Crima și criminalul sunt, prin urmare, în funcțiune de organizare a societății pe teme de proprietate individuală câștigată fără muncă” (p. 53).

Pornind dela această idee a obârșiei sociale a crimei, pe care nădăjduesc a o fi înfățișat sub aspecte noi, m'am întrebat: de cine e firesc să fie judecate crimele, de cetățeni ori de magistrați?

„Crima fiind, prin obârșia ei, un fenomen social, un produs al organizării societăților pe fundament de proprietate individuală câștigată parazitare, noțiunea „crimă” fiind inseparabilă de noțiunea „societate”, e firesc după părerea mea, ca judecarea criminalilor să fie încredințată societății însăși, reprezentanților ei: judecătorilor-cetățeni”, (p. 56). Societatea singură, sursă a crimei, e în drept să judece „prin reprezentanții ei, trași la sorti din toate clasele sociale, pe criminali”. Aceasta, pentru că judecătorii luați din popor sunt: „interpreții fideli ai opiniei și ai moralității sociale curente”, pentru că „ei reprezintă masa socială, societatea în întregul ei” (p. 56). Pentru că, judecând, „ei sunt la unison cu mentalitatea și cu moralitatea grupului social întreg”. In jurați, „se

reflectează cauzele adânc sociale ale criminalității”. Ei singuri sunt în stare „să sesizeze dedesubtul, izvoarele adânci, toate sociale, ale criminalității”; după cum, ei singuri sunt în stare să priceapă „interesele largi, actuale și viitoare, ale grupului social întreg”. (p. 57).

În ultimul capitol („*Responsabilité et Jury*”), am căutat să dăm un alt fundament, în totul social, responsabilității, și, prin ea, pedepsii, pentru ca să sprijinim legitimarea definitivă a juraților.

După ce am învederat că determinismul mecanic al școalei pozitive penale, n'a fost în stare să găsească un fundament rațional libertății, deci pedepsii, am afirmat că „pentru găsirea unei baze raționale a pedepsii, trebuie părăsit domeniul psihic individual, și problema responsabilității trebuie pusă pe terenul ei propriu, pe terenul social”, p. 63).

Pornind dela ideea originală a sociologului nostru distins D. Drăghicescu, ignorat sistematic de „filozofii” noștri oficiali, *et pour cause*, idee fertilă în consecințe, că conștiința e „o creație a vieții în societate”, am afirmat că „eul, psihicul, caracterul individual e o creațiune socială” (p. 63); că, „*explicatia libertății individuale și rațiunea pedepsii trebuiesc căutate în sursa socială a psihicului individual, în raporturile de inter-înraurire reciprocă, de inter-contact psihic dintre mediu și individ*” (p. 65).

În determinismul individual materialist nu se găsește loc pentru libertatea psihică lăuntrică, deoarece în cauzalitatea internă psihică, totul trebuie să se petreacă aidoma ca în cauzalitatea fizică și cosmică. Pe câtă vreme, dacă psihicul individual e un fenomen „*sui generis*”, „un fenomen de creație socială, nou în natură, el implică, necesar, libertatea” (p. 66). Astfel, își găsește explicația „meritul și demeritul, lauda și blamul, sancțiunea” (p. 66). Psihicul individual „scăpând legilor determinismului mecanic, e liber”. Determinismul social implică libertatea, și „cine zice libertate, zice sancțiune” (p. 67).

Criminalul e pedepsit ca să fie făcută imposibilă înrăurirea lui nefastă asupra mediului social înconjurător, și în scop de a fi el înrăurit, în bine, de societate. Rostul pedepsii e: „diminuarea, suprimarea dinamismului psihic anti-social virtual al infractorului, și, totdeodată, facerea posibilă a intensificării dinamismului înrăuririi morale a societății, asupra-i” (p. 69). „Insul criminal e responsabil, pentru că e un agent de propagandă anti-socială în sânul societății” (p. 70). Pedepsia e „o încercare de înrăurire moralizatoare a individului infractor din partea majorității sociale”. Tentativă care constituie: „scopul pedepsii” (p. 70).

Dacă crima, libertatea individuală și pedeapsa sunt: „funcțiuni ale inter-contactului social”, dacă totul se reduce „la un proces de înrăurire între indivizii care trăesc în societate, mai precis: la o

luptă între insul criminal și majoritatea socială”, cine alții „ar putea fi chemați să se pronunțe asupra culpabilității criminalilor decât reprezentanții direcți ai majorității sociale însăși, jurații?” (p. 74). Superioritatea lor tocmai în aceea constă că: „sunt reprezentanții mentalității și ai moralității curente a grupului social întreg”. Jurații judecă pe criminali cu această mentalitate și potrivit acestei moralități. Ei nu urmează nici morala statului, cu legile lui fixe și rigide, așa cum fac magistrații de profesie, nici pe aceea a filosofilor. Ei judecă după morala reală, curentă, a grupului social definit, la un moment dat” (p. 75, *notă*).

Toate aceste calități, superioritatea judecătorilor cetățeni le-am condiționat, însă, hotărât, de modul lor de recrutare. Aceasta este substanța însăși, concluzia lucrării noastre pe care o trec sub tăcere „replicanții” ei. Pe lista juraților trebuie să figureze numele cetățenilor luminați din toate clasele sociale” (p. 80).

II.

Cel ce își ia sarcina de a ataca o problemă delicată ca aceea a judecătorilor-cetățeni și a magistraturei de profesie, „replicantul pozitivist”, care deschide focul împotriva „unei campanii metafizice”, trebuie să îmbrace, în prealabil, haina perfectei bune credințe. Dintru început, el e obligat să pună și să mențină problema în cadrul ei adevărat.

D-l Consilier Negru, însă, nu procedează astfel.

Titlul chiar al studiului său: „*Cine trebuie să judece?*” arată că d-sa, într-adins, a căutat să lărgiască bazele discuțiunii, să fie *alături* de chestiune. Metoda e extrem de comodă, dar păcătuiește dela bază.

Lucrarea noastră nu se ocupă de: „*Cine trebuie să judece?*”, ci numai de „*cine trebuie să judece pe criminali?*”.

Lărgind baza discuțiunii, desigur fiindcă, altfel, nu putea găsi argumente serioase, valabile, contra Curților cu Juri, și nu vedem nici unul în studiul său, d-l replicant a căutat să-și ușureze vădit sarcina. E așa de ușor să argumentezi *alături* de chestiune! În loc să se ocupe, cum era obligat să o facă un magistrat de carieră obișnuit să se limiteze la spețe, de judecătoria trasi la sorți ca să judece crimele și pe criminali — de jurați — d-l Negru scrie 14 coloane dense din „Curierul Judiciar” despre „*judecătoria aleși* din Elveția și Statele-Unite ale Americii! Pe deasupra, face procesul Democrației.

D-sa e contra juraților, pentru că e anti-democrat, anti-parlamentar, și, în fond, bănușe, partizan al Dictaturii; al unei Dictaturi de magistrați de profesie, dacă ar fi posibil. Altminteri, citatele sale din Tolstoi nu s'ar explica. „Parlamentul nu înseamnă nimic pentru popor; e un organism în-

șelător și necontrolabil, condus adesea prin corupție și supus la ordinele unei mâini de oameni îndrăzneți și servili, stăpâni și slugi tot deodată”. Un magistrat de profesie care, în scrisese sale, se reazemă pe Tolstoi! Bine că n'a citat din *Inviere* ori din *Moartea lui Ivan Ilici*, că nu știu cum ar fi ieșit magistratura de profesie din citatele tolstoiene!

După dânsul, noi suntem „partizani convinși ai organismului social cel mai nesănătos, cel mai șubred și degenerat” — juriul — pentru că suntem democrați și: „în contra magistraturei de carieră”.

Democrați suntem, în adevăr, dar nu suntem împotriva magistraturei de carieră.

În ce privește democratismul nostru, noi am pus neted problema în capitolul prim al lucrării.

Noi n'am derivat instituția juriului din democrație. Am spus textual următoarele: „Regimul parlamentar, mulțumită sufragiului universal direct și egal, și instituția juriului, sunt cheia de boltă a oricărui regim realmente democratic” (p. 6). Noi am opus Democrația, pur și simplu: Dictaturii, și am învederat aceasta cu faptul, necontestat, că în toate țările de Dictatură, începutul a fost făcut cu suprimarea Curților cu Juri. Noi nu ne-am ocupat nici de apologia Democrației, nici nu ne-am pronunțat, în nici un chip, asupra sistemului electivității judecătorilor. Nu pe noi ne pot privi, deci, cuvintele d-lui Negru: „Credința falsă în virtutea numărului, credința care stă în prezent la baza Legislaturei și servește de argument principal partizanilor electivității judicaturei, adică a judecătorilor cetățeni, cum îi numește d-l Dragu”. Sau: „Sistemul electivității populare, nu poate fi aplicat cu folos în judicatură”.

De unde a scos d-l Negru că noi suntem „contra magistraturei de carieră”? De unde, că suntem partizani ai electivității judecătorilor? Cităm textual, din lucrarea noastră. „Firește, nu se poate nega că magistrații de profesie sunt mai luminați decât negustorii, lucrătorii, rentierii, într'un cuvânt: decât burghezul mijlociu, chemat să judece la jurați. Nu se poate contesta că judecătoria de meserie sunt totdeauna mai buni din punct de vedere strict tehnic” (p. 40). Noi ne-am plâns, într'o notă, doar de „spiritul lor retrograd” (p. 22); și replica d-lui Consilier Negru întărește cu prisosință spusese noastre. Noi n'am arătat nicăeri, în lucrarea noastră, că am fi partizanii magistraturei alese, pentru simplul motiv că suntem partizanii magistraturei profesioniste. Am învederat numai superioritatea judecătorilor cetățeni, în ce privește judecarea criminalilor, judecarea faptelor — cele mai grave — care interesează viața omenească, baza primordială a oricărei societăți omenești organizate. Noi n'am fost și nu suntem împotriva magistraturei de profesie. Am spus a-

ceasta, de mult, în lucrarea noastră „*Votul universal în România*”, (București 1910); și, de curând în „*Gazeta Tribunaletor*” No. 5. „*Scrisoare deschisă Majestății Sale Regelui Carol al II-lea*”. Iată cum ne exprimăm, în această scrisoare, privitor la magistratura de profesie. „Magistratura trebuie să fie o clasă privilegiată în Stat. Ea trebuie să stea în fruntea tuturor categoriilor de funcționari, în fruntea Statului chiar. Judecând pe toți, judecând însuși Statul, ea trebuie să fie deasupra tuturor, și deasupra Statului. Noi n'am spus ceea ce spune d-l De Monzie despre magistratura de carieră: „In afară de o elită tăcută, corporația pune idealul său în salvarea integrală a trecutului (*Grandeur et Servitude judiciaires*, Paris, 1931, p. 20). Nici n'am vorbit de „antinomia dintre justiție și meserie”. Nici nu suntem partizanii „juriului civil”, cerut, între alții, de René Viviani. Nici n'am mers până la cuvintele lui Jules Grévy: „Cât privește magistratura nu cunosc decât o singură reformă, aceea de a o suprima” (idem p. 35 și 36).

D-l Negru n'a găsit de cuviință să scrie un rând despre capitolele lucrării noastre: *Science et Jury* și „*Responsabilité et Jury*”. Și înțelegem de ce. Ar fi fost obligat, cu acest prilej, să facă, în adevăr, „pozitivism”.

În schimb, în loc de știință, iată ce fel de argumente făurește d-sa contra Juriului.

D-l Negru tăgăduiește juraților independența. Ii crede „sub dependența politică”. Dacă în adevăr există o dependență politică a juraților, ceea ce noi nu credem, apoi viciul nu e al instituției ci al modului de recrutare a juraților. Azi compunerea listei jurilor — care e opera prefectilor politicieni — nu e făcută în conformitate cu interesele unei bune administrări a judecății populare. Listele sunt făcute arbitrar, cu înlăturarea elementelor răsărite din toate clasele sociale, cu excluderea, în deosebi, a intelectualilor. Iar tragerea la sorți a juraților, făcută de magistrații de profesie exclusiv, nu are loc, în realitate, nici odată.

„Juratul după d-l Negru, e totdeauna un începător și un naiv”. Din această cauză, el e destinat să cadă cu ușurință „în cursele dibace pe care i-le întinde apărarea”. Ori tocmai faptul că juratul e mai totdeauna un începător, constituie calitatea esențială a instituției. Nejudecând „în mod obișnuit”, juratul nu ia cuta, nu se unilateralizează, nu capătă resentiment contra criminalilor. Păstrează spontaneitatea judecății, și judecă drept. Jurații nu văd în orice acuzat un vinovat, ceea ce se reproșează, unanim și pe drept, magistraților de profesie. D-l Negru confundă spontaneitatea și spiritul de dreptate al juraților cu „ignoranța și inconștiența”. În lucrarea noastră, am adus în ce privește superioritatea judecății juraților, mărturii emanând dela judecători de meserie chiar, (a se vedea p. 29 și 30).

Adăugăm aci părerea lui André Gide (*Souvenirs de la Cour d'assises*, Paris, Gallimard, 1927, a 5-a ediție) pe care n'am cunoscut-o când am scris lucrarea noastră. „Fiecare jurat pare decis să aducă acolo toată conștiința și toată atențiunea sa” (p. 13). „Pentru jurat totul e nou. El caută să-și facă o opinie” (p. 134). „Jurații sunt busculați de Președinte a cărui opinie e formată și care e bine hotărât să nu asculte nimic nou” (p. 21). „Ca să fii un bun jurat nu e necesară o mare instrucțiune. Cunosc țărani a căror judecată e mult mai sănătoasă decât a multor intelectuali” (p. 187). „Întâia reformă ce trebuie adusă cată să fie privitoare la formarea listelor de recrutare a juraților, în așa chip în cât ele să coprindă pe cei mai apți” (p. 188).

Personal, amintim d-lui Negru atât: că singuri jurații dau ființă unui text de lege din condica penală, cel privitor la legitima apărare, că singuri ei îl aplică. Pe când, în lunga mea carieră de avocat pledant în penal, n'am pomenit nici odată, dar nici odată, magistrați de profesie care să fi aplicat art. 58 din condica noastră penală. Pentru dânșii, acest text de lege e ca și cum n'ar exista.

După ce d-l „replicant pozitivist” ne ia la vale pentru că am socotit judecata intuitivă a juraților superioară judecății „fără sentiment, fără inimă, severă, inumană și crudă” a magistraților de profesie, ne caută gâlceavă pentru că facem apologia hazardului, care prezidă la darea verdictelor juraților. Oboseala sa e zadarnică. Hazardul, în concepția noastră, e sinonim de „determinism psihic” și de „libertate”; și e opus „mecanicului”, fizicului”, „fatalului”. Hazardul, în determinismul psihic al acțiunilor omenești individuale, înseamnă spontaneitate, creație, libertate, ori liber arbitru, cum vrei să fie numit. Ne ia la vale, credem noi, fără nici un argument. Persistăm în a afirma că hazardul, în înțelesul de mai sus, prezidă la toate acțiunile omenești, individuale și colective. Prezidă la dreptatea făcută de jurați, ca și la aceea împărțită de magistrații de carieră. Și tot degeaba își însușește d-l Consilier Negru afirmațiunea lui Carrara că „Judecata juraților e o loterie”. Judecata juraților, ca și a judecătorilor de carieră, ca orice judecată omenească, e, în adevăr, o loterie. Cu singura deosebire că loteria când tragerea e făcută de magistrații de profesie, nu are nici un număr câștigător pentru inculpați.

D-l Consilier se ocupă, cu osebire, de capitolul lucrării noastre „*Crime et Jury*”.

D-sa, firește, nu e partizanul teoriei etiologiei sociale a crimei. A rămas la concepția perimată a genezei fiziologice a celui mai important și mai grav fenomen social. „Geneza crimei — afirmă d-l Negru — trebuie căutată în majoritatea cazurilor, în secreția glandelor endocrine a criminalului,

conform ultimelor date ale fiziologiei, sau în constituția sa anatomică”.

Zadarnic Lombroso a abandonat, fățiș și radical, faimoasa sa teorie; zadarnic au combătut-o oameni de știință pozitivă, în deosebi fiziologii (a se vedea câteva citate din aceștia, în notele din lucrarea noastră, p. 34 și 48), d-l Negru, a rămas, ca răposatul Tanoviceanu, lombrozian contra lui Lombroso, materialist contra materialiştilor.

Ne permitem să-i amintim asupra sursei endocrinologice a crimei studiul: „*Constituția somatopsihică și Raporturile ei cu Criminologia*”, de Prof. Dr. C. I. Parhon, Director științific al Institutului Central de boli mintale, nervoase și Endocrinologie. (Revista de Drept penal și Știință penitenciară, No. 9 și 10, Noembrie—Decembrie, 1930, p. 463 și urm.). D-l Dr. Parhon afirmă: „Totuși aceste observațiuni nu sunt destul de numeroase pentru a-mi permite concluziuni sigure” (p. 504). „Crima fiind rezultanta unui complex de factori sociali și organici, factorul de care ne-am ocupat în această lucrare (factorul glandular) nu este desigur suficient pentru a produce crima”. (p. 505). „Cele spuse mai sus sunt suficiente pentru ca să ne facă să înțelegem că turburările endocrinice nu determină, în mod fatal și totdeauna, acte criminale sau delicvențe și că pentru apariția acestora sunt necesari încă și alți factori” (p. 506).

Cât suntem de departe de afirmațiile „pozitive” ale d-lui Consilier Negru!

Pasămite, și D-rul Parhon a trecut de partea „metafizicianilor”...

Ar fi fost de dorit ca d-l replicant, după ce se afirmă partizan al etiologiei fiziologice a crimei, să ne arate cum înțelege d-sa să găsească un fundament responsabilității și pedepsei; și, mai ales, am fi fost bucuroși să-l vedem trăgând din această etiologie argumente contra instituției juraților. Tăcerea sa să însemne oare că n'a găsit nici unul?

Tot așa de norocos e d-l Negru când se încearcă să găsească o contradicție între ideile din lucrarea noastră cu privire la Curțile cu Juri și cele socialiste, pe care le împărtășim.

Zice d-sa: „D-l Dragu pune etiologia crimei în capitalismul individual, dar el uită că inegalitatea în repartitia bunurilor e rezultatul fatal al libertăților democratice, cari, favorizând pe cei mai tari, fac ca bunurile să afluze de preferință acolo unde ele se află deja adunate în masse mai mari. A critica, deci, ca socialist, actualul sistem de repartitie și circulație a bunurilor și a apăra, în acelaș timp, ca democrat, individualismul și libertățile care i sunt la sursă, este ni se pare, o contradicție pe care numai d-l Dragu ar putea să ne-o explice”.

E dezolant, dar eu nu voi putea să explic nimic, în această privință, d-lui Negru, pentru că, realmente, contradicția nu există. Ca să existe, ar tre-

bui să fie exact că îngrămădirea individuală a averilor e opera Democrației. Eu știam că democrația înlesnește nu concentrarea, ci difuziunea individuală a averilor, iar dela Marx am învățat că o caracteristică, cea mai importantă, a capitalismului e concentrarea fantastică a bunurilor în cât mai puține mâini. Ceeace făcea pe titanul socialismului teoretic să afirme: că propriul său gropar e însuși capitalismul. Greșeala d-lui Negru vine de acolo că d-sa nu prea e fixat asupra definiției democrației. Democrația e tocmai contrariul de ce afirmă d-sa. „Democrația e autoritatea supremă a mulțimei în folosul săracilor”. (*Aristot, La Politique*, în Emil Genest, *Les belles citations de la Littérature grecque*, p. 78).

E ciudat, dar când magistrații de carieră se aventurează întâmplător în domenii altele decât acelea ale preocupărilor lor profesionale, se expun să cam calce în străchini.

Plecând pe bazele, absolut străine de chestiune pe care a plecat, neținând, *apriori*, seamă de tot ce militează în favoarea Curților cu Jurați, plecând dela ideia preconcepută (aceasta e o specialitate a magistraților de carieră), că juriul e o nenorocire, o instituție „funestă pentru societate”. d-l Consilier Negru, ocolind sâmburile chestiunii, e convins că a făcut pozitivism și că în replica sa, a combătut „o campanie metafizică”.

Replica am văzut-o. N'am prea văzut, însă, pozitivismul ei. Afară numai dacă invitația: „faceți, în anturajul d-voastră o mică anchetă de probă și vă veți convinge”, însemnează a face pozitivism.

Însăși „replica” sa aduce apă, multă apă, de care nu mai era nevoie, la moara juraților. Părtinirea studiului d-lui Negru e o dovadă mai mult a spiritului pornit al magistraturei de carieră. Când judecă pe criminali, ca și când seriu, magistrații sunt porniți contra criminalilor, crezând că numai astfel servese interesele societății.

Ca să închei, iată dovada stranie a acestui fapt, procurată de însuși studiul d-lui Consilier.

D-l Negru nu se sfiște să afirme, în replica sa, negru pe alb: Azi „ar vota pentru menținerea juriului doar criminali și (votul lor ar fi semnificativ), unii avocați care găsesc în pretoriul Curților cu Juri un teren mai lucrativ și mai prielnic pentru manifestarea talentului lor oratoric și, în fine, unii entuziaști întârziți ai Democrației”.

Mersi pentru împărecherea noastră, a avocaților care pledăm la jurați, cu criminalii, în ce privește opinia favorabilă ce avem despre jurați! Știam că magistrații de profesie adversari ai Curților cu Juri sunt contra juraților pentru că sunt contra avocaților cari pledează acolo. Dar a îmbrăca această pornire în haina pozitivismului științific, ni se pare extraordinar.

În lucrarea noastră, am făcut numeroase citate

din scrisorile partizanilor juraților, oamenii considerabili prin valoarea lor personală și socială.

Deși îmi crapă obrazul de rusine, fiind vorba de aprecieri asupra lucrării noastre, totuși sunt nevoit să copiez aci scrisoarea ce mi-a fost adresată de d-l Donnedieu de Vabres profesorul de Drept penal dela Facultatea din Paris.

„Paris, le 4 Fevrier, 1931. Monsieur, Je viens de lire, aussitôt après l'avoir reçu, votre intéressant ouvrage: „Juges citoyens ou juges de métier?“, dans lequel vous prenez position à l'égard du problème du jury. Vous le faites de la façon la plus suggestive, en vous fondant sur l'incertitude des conclusions de l'Ecole positiviste, et sur les rapports de la société avec le phénomène criminel. J'ai particulièrement apprécié cette partie originale de votre ouvrage. Vous concluez au maintien du jury, en souhaitant une amélioration des conditions de son recrutement. Il y a peut-être lieu de craindre que cette réforme, si nécessaire, se heurte a de grandes difficultés pratiques.

Avec mes sincères remerciements pour l'aimable pensée que vous avez eu de m'envoyer votre ouvrage, je vous prie, etc. H. Donnedieu de Vabres”.

Și profesorul de Drept penal dela Paris e pus, așa dar, ca atâția alții, de d-l Negru, alătura de criminali, pentru că și dânsul e favorabil Curților cu Jurați!

Numai profesorul de Drept penal al Facultății de Drept din Paris a fost, totuși capabil să reție, fără meșteșugire, esențialul dintr'o lucrare, și să semnaleze aportul ei propriu la rezolvarea problemei, atât de desbătută, a judecării crimelor de către judecătorii neprofesioniști. Numai el a putut să vadă ceea ce am urmărit noi în lucrarea noastră: legitimarea instituției juraților la lumina etiologiei sociale a crimei și a responsabilității sociale a criminalilor. Indrituirea judecării de către jurați a crimelor care interesează însăși baza organizării sociale. Obârșia socială a crimei și a responsabilității întâlnindu-se pe la bază, cu temeiurile existenței instituției juraților, oricine vrea să înțeleagă va înțelege că însuși interesul salvării organizării sociale cere ca crimele să fie judecate de jurați.

După cum numai d-l Donnedieu de Vabres a putut să prindă scopul urmărit de noi pentru o mai bună funcționare a Curților cu Juri: recrutarea juraților din cetățenii luminați ai tuturor claselor sociale (2).

2) Aceleași critice ale d-lui Negru se referă și la lucrarea d-lui Ioan Giurculescu, avocat și decan al baroului de Muscel: „Trebuie să menținem Curțile cu Jurați?“ (Craiova, 1922). Deși nu sunt autorizat să apăr opiniunile d-lui Giurculescu, cu care, de altfel, nu sunt totdeauna de acord, trebuie să observ cât de nedrepte îmi par criticile d-lui Negru față de o lucrare meritoasă, scrisă cu muncă și avânt, care coprinde observațiuni de reținut și reclamă reforme cari, dacă ar fi realizate, ar înlătură multe din neajunsurile de azi ale funcționării Curților cu Jurați.

Ar fi putut și d-l Consilier Negru să procedeze ca profesorul de Drept penal dela Paris. Dar mentalitatea sa de magistrat profesionist trebuia să-l împingă pe drumul divagațiunilor asupra judecătorilor aleși și la diatribe împotriva Democrației, așa cum îi place d-sale s'o definească (3).

TOMA DRAGU
Avocat

Discursul D-lui Gr. Trancu-Iași, în numele Uniunii avocaților la Receptiunea D-lui Prof. Louis Josserand la Baroul de Ilfov

Illustre Maître,

Au nom de l'Union des Avocats de la Roumanie, j'ai l'avantage de vous saluer dans le temple même de la justice roumaine,—cette justice, dont les arrêts portent dans le dernier temps l'empreinte de vos théories.

Votre influence s'est manifestée avant tout, dans la jurisprudence, *qui a su plier* les rigueurs d'un Code individualiste, aux nouvelles exigences de la vie sociale, par une méthode d'interprétation fondée sur l'ésprit d'une plus grande solidarité entre les membres de la société, — esprit qui reste l'apanage du génie français, montrant ainsi au législateur la voie des réformes sociales.

A ce point de vue, je me considère un de ceux qui ont mis largement en pratique vos théories.

Vos titres de gloire sont connus par le grand cercle de vos élèves, formé non seulement de ceux qui ont eu le bonheur de vous approcher à l'Ecole de Droit de Lyon, mais de ceux, plus nombreux encore, auxquels vos travaux ont servis de guide.

Pour les esprits puissants et originaux comme le votre, l'enseignement n'est pas donné seulement par la parole, mais par les oeuvres qu'ils ont créés.

Dans vos beaux ouvrages de droit, vous avez

5) In timpul tipăririi acestui studiu, aflăm (*Universul* din 22 Aprilie, sub pana d-lui Ion Nedelescu, cronicarul judiciar al gazetei), că Consiliul Legislativ a întocmit un anteproiect de procedură penală, în care instituția juraților e ca și desființată.

Astfel, anteproiectul reduce numărul juraților la 7 în loc de 12, cari vor fi trași din sorț din 15, nu din 25 ca acum, iar Președintele va lua parte la deliberare în camera de chibzuire a juraților și va aplica pedeapsa cu doi jurați, delegați de ceilalți.

În loc să se ocupe de modificarea modului de recrutare al juraților, Consiliul Legislativ, în anteproiectul său, desființează literalmente juriul, înlăturând partea lui în adevăr bună: deliberarea și darea verdictului asupra culpabilității numai de către jurați.

Avem convingerea că asemenea reformă nu va deveni niciodată lege.

montré que si la France territoriale a des bornes, bien précises, la France de l'Esprit ne se connaît point de limites.

C'est grâce à vous que la théorie de l'Abus de droit, a eu un succès si éclatant.

La nécessité sociale a été consacrée par vous, alors qu'il s'agit de l'exercice du droit.

A l'égoïsme de l'homme qui demande son droit d'une façon absolue, vous lui avez opposé le principe que tout droit doit se plier à l'impératif de la justice sociale.

Alors qu'un autre maître du droit, Monsieur Planiol, a soutenu que là, où il y a le droit, il ne peut pas y avoir abus, vous avez démontré définitivement la relativité du droit.

Vous avez indiqué au juge, c'est le meilleur endroit de vous le rappler, de scruter la conscience et les intentions de l'homme, alors qu'il s'agit de l'exercice d'un droit.

Vous avez prévu, avant cette guerre, guidé par un autre héroïsme, que le seul héroïsme qui dirigera l'humanité à l'avenir, sera celui du droit et de la justice.

C'est par cette théorie que vous créez l'homme social, remplaçant l'homme isolé, forgé dans son égoïsme.

Je suis heureux de pouvoir saluer au nom des avocats roumains celui qui, dans ses oeuvres, avait réalisé si magistralement, ce que Voltaire disait si éloquemment:

„Un droit porté trop loin, devient une injustice”.

LOUIS JOSSERAND LA IAȘI

SAVANTUL DELA LYON

După Henry Capitant, Georges Ripert, ciclul de conferințe ale savanților francezi continuă în persoana ilustrului Profesor Josserand, Decanul de la Lyon, îndrăznețul constructor de forme și formule, eruditul de talia lui Saleilles, autorul, care cu pana sa neobosită și cugetarea sa inepuizabilă, a reușit, după un răstimp de 20 ani să impună lumii juridice, o teorie nouă; aceea a *abuzului de drept*, sau cum se exprimă domnul Ripert în lucrarea sa recenzională (A propos de l'ouvrage de M. Josserand. De l'esprit de Droit et de leur relativité) „*Denonçant l'abus, ils appellent la revolte contre le droit...*” „Să fie oare disciplinele Dascălului dela Lyon o răsvrătire contra dreptului...??

Cert, că evoluția în drept, are și ea latura ei revoluționară; ea se produce aproape cu aceeași tactică cu care partizanii unui deziderat politico-social cuceresc teren prin stăpânirea maselor. După cum valul mării lovește neconținut stânca, rupând câte un fragment care se pierde în adâncul său, tot astfel, și o idee susținută cu convingere, rupe din corpul social pe individ, care devine cel mai frecvent admirator al ei. Ideia este însuși revolta... Dar cu singura deosebire compatibilă marilor gânditori și jurisconșulți, care închiși în cabinetele lor de lucru, vărsând cerneală în loc de

sânge, pun ca miză de sacrificiu, un suprem efort de logică și raționament pentru a menține echilibrul social, cotropit de regimul individualist și egoist care guvernează codul civil actual.

Absolutismul în drept!... ce afinitate incestuoasă!... Două notiuni care se exclud!! și totuși această concepție clasică care a fost sprijinită de: glosatori, postglosatori și marii comentatori „*les grands commentateurs*” a început să cedeze relativismului... după sistemul ingenios a lui Josserand.

Declinul acestei fraternități absurde mărturisește cel mai rușinos arbitrar ce s'a putut strecura în decurs de 20 de veacuri una din efectele dogmelor perimate care predică imobilitatea dreptului; unica infirmitate care se pune deacurmezișul idealului societății. Iată deci cum se explică atitudinea fermă a Decanului dela Lyon care în primele pagini ale operei sale: „De l'esprit de Droit et de leur relativité” deschide focul contra școlii metafizico-individualistă și rezolvă spiritul dreptului, nu prin formula absolutistă: „*dura lex, sed lex*”... L'odieuse maxime"... reproducem exact expresia sa — care trebuie să abdice, în favoarea adagiului antagonist... „*summum jus, summa injuria*”.

Proprietarul trebuie modelat... și, proprietatea metodizată... nici o instituție juridică nu abundă, și nu permanentizează atâtea conflicte sângeroase ca titularul unei proprietăți... el beneficiază de procese interminabile... una din educațiile absolutiste încurajate și patronate de textul respectiv din cod civ., care-i sugerează, rivalitate, brutalitate, și intransigență. Negarea dreptului altuia prin tehnica faimoaselor precepte degajate din morală lui Dominium și Imperium. Capitulul proprietății ilustrează pilda cea mai elocventă a abuzului de drept și cu ramificațiunile sale în materie contractuală.

Titularul unui obiect, numai poate epuiza prerogativele sale în mod abuziv. Teoria lui Josserand, oprește să faci un act de stăpânire nefolositor, dacă prejudiciază pe cineva. Această neîngăduință, dacă stîrbește întru câțiva din puterea discreționară a persoanei asupra obiectului său, în schimb respectul pentru proprietate și dreptul proprietarului trebuie să fie exercitat în măsura co-existenței drepturilor altora. Iată una din aspectele insuportabile ale individualismului, care, în plină decretitudine juridică, abdică în favoarea regimului socialist. (Emanuel Lewy-La vision socialiste de droit, 1926 pag. 3).

Individul este o celulă a colectivității... și mediul social reacționează de câte ori dreptul său depășește limita, de aci începe abuzul; căci în definitiv, prerogativele persoanei, nu trebuie modelate, după cerințele și puterea de expansiune, a obiectului său; ele vor fi metodizate după normele care dirigează raporturile normale a persoanelor în societate. Cu toate că în contractele de locațiuni, conduita chiriașului nu poate contribui la desființarea sa; totuși dacă chiriașul abuzează de convențiune și insultă pe ceilalți locatari făcându-le o vecinătate desagreabilă, evident că contractul va fi reziliat.

În aplicarea acestui principiu, judecătorul are un rol covârșitor; lui i se atribuie analiza științifică, pentru a izola unele elemente care după d-nii Edouard Lambert și F. Geny aservesc conștiința. „C'est un magistrat et au jurisconsulte, pénétrés de l'esprit general des lois, à en diriger l'application (Portalis).

După restricțiunile ce le aduce proprietății: D-l Josserand nu cruță de a cenzura prin sistemul său chiar și acțiunea reclamantului în justiție care nu trebuie să

fie abuzivă, — infierează supremația în convențiuni care adesea, se manifestă prin ingenunchierea adversarului din cauza inexperienței sale, — deasemenea denunță ca ilegală libertățile în domeniul corporativ, — și sfârșește cu o filipică contra arbitrarului administrativ. Iată în definitiv teoria d-lui Jossierand, care a fost privită la început ca cea mai îndrăzneată și apoi consacrată cu distincția celebrității în doctrină.

Dacă inițiativa era îndrăzneată, apoi efectele sale au produs transformări în doctrină și revirimente profunde în jurisprudență. Invățătura sa a sguudit unele instituțiuni milenare. Cine ar fi cutezat acum 2.000 de ani să știrbească instituția *robiei sau d proprieității*. Senatorul Roman cu Digeste strâns la piept, fulmina mâine în forul seniorilor contra oricărei tentative de a diminua din prestigiul lor aristocratic; și astăzi modestul Decan de la Lyon a bulversat o tradiție perimată, plantând un principiu care va rodi pacea socială, fără nici un impediment sau o reacțiune din partea Ministerului Public care apără cu acelaș zel individualismul consacrat în codul Napoleon.

În toiu unei analize savante, pe care d-l Ripert o face în recenzia sa cu privire la relativitatea dreptului, concepută cu atâta subtilitate de d-l Jossierand, o remarcă emoționantă, oprește respirația lectorului la expresia: „Un éclair dechire ce ciel tranquille...”. Universitatea din Lyon afirmă d-l Ripert pare a avea oarecare inclinațiuni, pentru codul republicei socialiste a Sovietelor Ruse; și chiar d-l Edouard Lambert directorul institutului de drept comparat dela Lyon este calificat de complice a d-lui Profesor Jossierand; și numai pentru motivul... că făcând apologia dreptului Sovietic cu privire la ideologia republicei socialiste reprodușă aidoma din codul Elvețian... „Le droit civiles sont protegés par la loi etc”. O prezintă cu toată admirația că „le miroir magique”.

Dar mânia d-lui Profesor Ripert, a fost înăbușită în cuprinsul succint al unui capitol fără importanță din recenzia sa, după cum, au eșuat și acuzația de romantism juridic a d-lui profesor Julien Bonnecase de la Bordeaux contra d-lui Ripert la apariția operei sale. „La regle morale dans les obligations civiles”.

Teoria relativității juridice, o creațiune a d-lui Jossierand primită la început cu oarecari rezerve, formează în doctrină modernă una din principiile fundamentale în regularitatea raporturilor sociale. Civilistul de la Lyon este partizanul care predică modificarea codului civil, dar în sensul unei revizuiri lente, pe cale jurisprudențială sau cel mult după metoda Bonapartistă, incredințându-se elaborarea unui proiect juristilor și juriconsulților în afară de parlament „L'incoherence des lois recentes montre bien qu'on ne saurait s'improviser juristes et qu'aucune oeuvre legislative digne de ce nom n'emanera jamais d'Assemblées qui sont essentiellement des corps politiques, mal préparées à un travail exigeant de ceux qui s'y consacrent science, sagesse, reflexions et ponderation”.

Am ținut să remarcăm părerea Profesorului Jossierand cu privire la activitatea și vocațiunea legislativă a parlamentului.

De data aceasta am fost martori cum se fixează jaloanele unei teorii noi în legătură cu transformățiunea titlurilor gratuite și declinul lor.

ELIAS GRUMBERG
Avocat — Iași

INALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE S. I-a

Audiența de la 17 Aprilie 1929

Președenția d-lui EM. MICLESCU, Președinte

Gh. Mocanu și a. cu Gh. al Iloanei

Decizia Nr. 888

Moarte prezumată. Dispozițiunile legii din 1923. Cazurile pe cari le are în vedere. În ce cazuri pot fi combătute constatările făcute pe temeiul acestei legi.

Legea din 1923 pentru constatarea morței prezumate a celor dispăruți în război în intervalul 13/26 Iulie 1914 până la Aprilie 1921 (art. 1—4) prevede trei ipoteze: a) când se poate stabili data morței și b) când cel dispărut lipsește din momentul în care a avut loc o luptă, o explozie, un naufragiu sau alt fapt de război, și e) când dispariția prelungită face a se prezuma moartea fără să existe dovezi despre aceasta.

În cazul dintâi data morței rezultând din dovezi pozitive, sentința o constată și servește ca act de deces. În cel de al doilea legea fixează data morței, dispărutului ca fiind probabilă atunci când a avut loc lupta, explozia, naufragiul. În fine în cel de al treilea caz, data morții este prezumată a fi aceea a pronunțării hotărârei de constatare, fiind că în afară de disparițiune nu există alt indiciu despre încetarea din viață a celui dispărut.

Sentințele prin cari se declară o asemenea prezumțiune de moarte, pot fi însă combătută prin mijloacele obișnuite de probă, pentru a se preciza data morții celui dispărut.

C u r t e a,

Ascultând cetirea raportului d-lui consilier Iuca, pe d-l av. Mustea în susținrea motivelor de recurs, și

Deliberând,

Asupra recursului de față;

Având în vedere sentința atacată din care rezultă; că intimatul Gheorghe a Iloanei zis Nohai, în calitate de unic moștenitor al defunctului său frate Dumitru al Iloanei zis Nohai, a chemat în judecată pe recurenții Gheorghe Mocanu, Const. Ciobanu și Costache Ciocchină, pentru a fi obligați, să-i lase în deplină proprietate un teren în întindere de 2 ha. 96 arii situat în comuna Stănița jud. Roman.

Având în vedere că Gh. al Iloanei-Nohai reclamă acest teren ca frate și unic moștenitor al defunctului Dumitru a Iloanei-Nohai căruia a aparținut întreg terenul ce revendică, și că părâții Mocanu, Ciobanu și Ciocchină sunt moștenitori ai soției fratelui său, numită Catinca, decedată și dânsa în 1923, deci (fără drept asupra terenului ce deține.

Având în vedere că Judecătoria și Tribunalul Roman în apel au admis acțiunea, recunoscând reclamanțului calitatea de frate și singur moștenitor al defunctului Dumitru al Iloanei zis Nohai.

Având în vedere că părâții în apărarea lor au invocat că Catinca decedând în 1923 adică posterior lui Dumitru al Iloanei soldat în Reg. 85 de infanterie dispărut în luptele din războiul 1916—1918 și au cerut să dovedească cu martori data morței lui Dumitru cu ocazia acelor lupte susținând că consecința acestui fapt este că soția Catinca supraviețuind a moștenit la rândul lor pe Calinca.

Că însă tribunalul întemeindu-se pe sentința judecătorei de ocol No. 73 din 9 Martie 1925 dată la ce-

rerea lui Gheorghe a Ioanei pentru constatarea prezumției de moarte conform legii din 1923 (publicată în Monitorul Oficial No. 204 din 12 Decembrie 1923), a respins dovada cu martori pe motiv că o asemenea dovadă este inadmisibilă față cu sus zisa lege și cu hotărârea judecătoreiei, și constatând că reclamantul este în adevăr frate cu Dumitra a Ioanei, a admis în totul acțiunea lui.

Având în vedere că această hotărâre este atacată cu recurs pe următoarele motive:

„1. Greșită aplicare a principiului autorității lucrului judecat dedus din art. 1201 cod. civ., greșită interpretare a dispozițiilor din legea privitoare la constatarea morții prezumate, de celor dispăruți în timpul războiului, publicat în Monitorul Oficial no. 204 din 12 Decembrie 1923, în special art. 6 și exces de putere, prin aceea că Tribunalul Roman mi-a respins dovada cu martori ce am cerut spre a stabili data morții în război a def. soldat Dumitru a Ioanei zis Nohai, fostul proprietar al pământului în litigiu și a nume, că moartea a avut loc în războiul din 1916 în timpul luptei dela Căpățâneni jud. Argeș, adică că a încetat din viață întința soției sale Catrina a Ioanei, care a încetat din viață în 1923 și că, astfel succesiunea a treuit la soție și nu la reclamant, care se pretinde frate cu def. al Ioanei.

„Greșit Tribunalul a respins această dovadă, sub cuvânt că hotărârea dată prin cartea de judecată civilă no. 73 din 1925, a judecătoreiei ocolului Băra, prin care stabilește moartea numitului Dumitru a Ioanei, pe ziua dărei hotărârei din 9 Martie 1925, ar constitui autoritatea lucrului judecat, pe când această hotărâre, nu stabilește moartea, ci numai declară prezumată moartea și nu poate să constituie lucru judecat, în privința raporturilor între succesori, cum sunt urmașii soției și urmașii autorului sau oricari succesori ai lor, astfel că jurnalul no. 9459 din 1928, prin care s-a respins dovada cu martori, este dat cu violarea principiilor mai sus arătate și prin exces de putere.

„2. Violarea art. 160 proc. civ. și exces de putere.

„In ședința din 18 Octombrie 1928, am cerut din nou dovada cu martori spre a dovedi ziua fixă când a încetat din viață autorul Dumitru a Ioanei și ne-am sprijinit pe principiile ce rezultă din dispozițiile citatei legi speciale și Tribunalul mi-a respins dovada sub cuvânt că n'ar putea reveni asupra celor hotărâte prin jurnalul anterior; ori, din acest text de lege, rezultă în mod clar, că judecătoria nu sunt legați de încuviințările pregătitoare și deci, numai cu violarea acestui text și exces de putere, mi-a respins dovada cu martori“.

Având în vedere că pârâții recurenții au cerut în adevăr să dovedească cu martori data morții lui Dumitru al Ioanei, și că tribunalul a respins ca inadmisibilă această probă motivând că sentința judecătoreiei No. 73 din 9 Martie 1925 este un adevărat act de moarte, și că data sentinței urmează a fi considerată ca data morții.

Considerând că legea din 1923 pentru constatarea morții prezumate a celor dispăruți în război în intervalul 13-26 Iulie 1914 până la 1 Aprilie 1921 (art. 1—4) prevede trei ipoteze: a) când se poate stabili data morții și b) când cel dispărut lipsește din momentul în care a avut loc o luptă, o explozie, un naufragiu sau alt fapt de război, și c) când dispariția prelungită face a se prezuma moartea fără să existe dovezi despre aceasta.

In cazul dintâiu data morții rezultând din dovezi

pozitive, sentința o constată și servește ca act de deces. In cel de al doilea, legea fixează data morții dispărutului ca fiind probabilă atunci când a avut loc lupta, explozia, naufragiul. In fine în cel de al treilea caz, data morții este prezumată a fi aceea a pronunțării hotărârei de constatare fiind că în afară de disparițiune nu există alt indiciu despre încetarea din viață.

Considerând că legea din 1923 a organizat o procedură pentru constatarea morții prezumate, fiind că în luptele de război este imposibil a se cunoaște situațiunea exactă a celor dispăruți, și anume dacă sunt morți pe câmpul de luptă, rămași în mâinile inamicului, dacă au fost făcuți prizonieri și dintre aceștia câți și care au murit în captivitate, sau în fine care sunt dezertori rămași la inamic, toate aceste proceduri fiind necesare pentru ca averea celor dispăruți să nu rămână prea mult timp fără administrare.

Că însă nici o dispozițiune nu lasă a se crede că sentințele care declară o prezumțiune de moarte să nu poată fi combătute prin mijloacele obișnuite de probă, pentru a se preciza de cei interesați data morții celui dispărut.

Că în specie prin sentința No. 73 din 9 Martie 1925, Gheorghe a Ioanei când a cerut a se declara moartea prezumată a fratelui său Dumitru s'a mărginit a dovedi că dispărutul nu a mai dat nici o știre despre existența lui din timpul războiului, fără a preciza nici lupta în urma căreia a dispărut nici o altă dovadă care să arate când a avut loc moartea.

Că dar este firesc ca în contra hotărârei care a fixat data morții în ziua pronunțării acelei hotărâri, să se poată aduce ori ce fel de dovezi, martori și prezumțiuni din care să rezulte o precizare cu privire la timpul când a avut loc moartea, — fiind că numai din cauza lipsei unor asemenea precizări legea fixează moartea la ziua pronunțării hotărârei. — sentință care de sigur nu are autoritate de lucru judecat, și nici autoritatea unui adevărat act de stare civilă, fiind că tocmai din cauza imposibilității dresării unui asemenea act a intervenit legea din 1923 care dă posibilitate de a se deschide succesiunea celui dispărut.

Că dar motivul de casare fiind întemeiat recursul se admite.

Pentru aceste motive, Curtea admite recursul etc.

CURTEA DE APEL DIN BUCUREȘTI SECȚIA V-a.

Audiența de la 26 Ianuarie 1931

Președenția D-lui LEONIDA POPESCU, Consilier Deciziunea comercială No. 13

Termen de apel. Materie Comercială. Data dela care curge termenul de apel. Aplicarea art. 904 al. 2 din codul comercial. Celeritatea apelurilor comerciale. Termenul curge dela pronunțare când părțile au fost față.

Intr'o acțiune de natură comercială, sunt aplicabile dispozițiunile al. 2 de sub art. 32 al legii de accelerare azi în vigoare, în privința datei dela care începe a curge termenul de apel prevăzut de acest text.

In consecință sunt aplicabile dispozițiunile art. 904 al. 2 din c. com., care prevede că acest termen începe pentru sentințele date contradictoriu din ziua pronunțării lor.

Scopul legiuitorului a fost de a decelera introducerea apelurilor comerciale.

Curtea,

Asupra incidentului ridicat de intimata Fabrica de Sticlă Ardeleană S. A. R. prin care susține că apelul de față, făcut prin petiția înreg. la No. 6006 din 5 Decembrie 1930 de către pârâțul Marcu Millis, în contra sentinței comerciale No. 4139 din 930 a tribunalului Ilfov Secția II comercială, este tardiv.

Având în vedere că potrivit art. 32 din noua lege de accelerare a judecăților, pusă în vigoare pe ziua de 1 Septembrie 1929 text ce are a fi aplicat în speță, termenul de apel în materie contencioasă, civilă și comercială este de 15 zile, chiar și în cazul când prin legi sau dispozițiuni speciale se prevede că se va socoti dela pronunțarea hotărârei.

Având în vedere că apelul de față este îndreptat în contra unei hotărâri pronunțată de o instanță comercială, asupra unei acțiuni de natură comercială, ce este guvernată de procedura specială a Codului comercial.

Că dar, prin derogare dela regula de procedură a dreptului comun, sunt aplicabile în speță dispozițiunile al. 2 de sub art. 32 al legii de accelerare azi în vigoare, în privința datei de la care începe a curge termenul de apel prevăzut de acest text și în consecință sunt aplicabile dispozițiunile art. 904 a. 2 din codul comercial, care prevede că acest termen începe pentru sentințele date contradictoriu, din ziua pronunțării lor, iar pentru cele date în lipsă, din ziua primirii copieii de pe sentință, conform art. 74 și 137 din pr. civ.;

Că scopul legiuitorului prin creiere a dispozițiunii prevăzută la al. 2 de sub art. 32 al legii accelerării, a fost de a accelera introducerea apelurilor comerciale de către părțile ce se cred lezate când hotărârea a fost dată contradictoriu cu părțile, cu deosebire de vechiul text din legea de accelerare dela 1925, care prin art. 41 azi abrogat, prevedea că termenul de apel începe a curge, pentru toate afacerile civile și comerciale, dela comunicarea hotărârei;

Considerând că în speță este vorba de o sentință comercială dată contradictoriu, în spiritul sus menționatului text de lege, întrucât au fost prezinte ambele părți la judecarea procesului;

Că prin urmare termenul de apel de 15 zile în speță, are a se socoti dela pronunțarea sentinței, 30 Septembrie 1930;

Că dela această dată și până la 5 Decembrie 1930 data introducerii apelului, au trecut mai mult de 15 zile, termen prevăzut pentru introducerea unor asemenea apeluri;

Că astfel fiind, apelul de față este tardiv și cată a fi respins ca atare.

Leonida Popescu (ss) N. Georgescu (ss) G. P. Docan

NOTA. — Chestiunea soluționată mai sus, merită desigur multă atenție. Pierderea termenului unei căi de atac, dă loc la surprinderi, când textul legii nu e precis, cum e în speță.

Credem că soluția dată, este cea justă, interpretarea art. 32 din legea nouă a accelerării (1929), în legătură cu alte texte din ambele legi de accelerare (1925 și 1929), neputând fi alta.

În adevăr: este necontestat că legea acc. din 1929, a înțeles să îndulcească oarecari decăderi ale legii din 1925, care adesea surprindeau pe părți, peri-

clitându-le interesele pentru scăpări de vedere neînsemnate.

Așa art. 37 din legea 1925, comb. 35 al. c, declară nul apelul ale cărui motive nu s'au depus în termen de 15 zile dela comunicare.

Ca o îndulcire art. 37 din legea 1929, îngăduie a se complecta apelul la prima zi de înfățișare.

Textul vechi cu decăderea nulității era justificat de obligația părții interesate, să comunice hotărârea primei instanțe, căci în adevăr art. 41 din legea 1925, spunea precis:

„Termenul de apel în materie civilă și comercială este de 15 zile.

Acest termen curge în ambele cazuri dela comunicare”.

Deci apelantul era în măsură să cunoască, din comunicare, motivele hotărârei.

Legea din 1929, care potrivit „articolului unic” înlocuește pe cea din 1925, spune în art. 32:

„Termenul de apel în materie contencioasă civilă și comercială este de 15 zile.

„El curge dela data comunicării hotărârei su-
„puse apelului, afară de cazul când prin legi sau
„dispoziții speciale se prevede că se va socoti dela
„pronunțarea hotărârei”.

Evident textul vechi a fost schimbat. Art. 32 nu mai spune ritos „în ambele cazuri dela comunicare”, el face rezervă pentru legi sau dispoziții speciale.

Legea comercială desigur este o lege specială. deși de o întinsă aplicare, ea se raporta la anumite litigii și se referă la procedura de drept comun, ori unde nu dispune (art. 889 c. com.); de aci necontestat caracterul special al legii.

Art. 904 c. com. prevede că în materie comercială, termenul de apel curge, pentru sentințele date contradictoriu, din ziua pronunțării. Este aceasta o dispoziție dintr'o lege specială? desigur da. Așa dar socotirea termenului de 15 zile din art. 32 legea acc. din 1929, trebuie să se facă după această dispoziție din legea comercială.

Un alt text care dă un argument în favoarea interpretării de mai sus, este și art. 37 al legii din 1929, care în loc de decăderile textului din 1925, îngăduie complectarea apelului până la judecată, iar prin aliniatul ultim, exonerează pe apelant de plata cheltuelilor de amânare, dispoziție care se leagă cu interpretarea dată art. 32 leg. acc. comb. 904 c. com.

Soluția pe lângă textul legii, mulțumește și celeritatea cerută de economia generală a legii comerciale, înlăturând formalitatea comunicării, ale cărei forme de procedură ar putea da loc la complicații și întâzieri.

N. CIUREA

Președinte la Curtea de Apel București.

OBSERVAȚIE: Aceiaș chestiune s'a judecat de Curtea S. IV, resolvându-se în acelaș sens prin decizia cu No. 43 din 21 Februarie 1931.

În sfârșit Curtea de apel s. I-a sub președinția I. Solomon, asistat de d-nii G. P. Docan și Alimănescu în procesul dintre Soc. Auxiliara și Eforie s'a pronunțat la 13 Mai a. c. în unanimitate în sensul că în materie comercială este tardiv apelul făcut după trecerea termenului de 15 zile dela pronunțare, atunci când părțile au fost față.

Din acest dosar publicăm concluziile depuse de d-l avocat Iosif Cohen în numele Soc. Auxiliara.

(N. R.)

CONCLUZIUNI

Depuse de Societatea Auxiliară Franceză a Marilor Stabilimente din Sinaia

Atât pentru apelul Societății „Sinaii”, cât și pentru apelul Eforiei, susținem că ambele sunt inadmisibile, întrucât au fost făcute după 15 zile dela pronunțarea hotărârii, aceasta în contra dispozițiunii art. 904 din codul comercial, alin. 2, care instituie o procedură specială în dreptul special comercial. Se arată acolo, că în materie comercială, dacă sentința s'a dat contradictoriu, termenul de apel curge din ziua pronunțării.

Această chestiune a fost tranșată de două secțiuni ale acestei Onorate Curți, în sensul că termenul de apel în materie comercială curge dela pronunțare, când părțile au fost față (vezi deciziunile secțiunii a IV-a cu no. 43 din 21 Februarie 1931 și a secțiunii a V-a cu no. 15 din 26 Ianuarie 1931). Credem că această jurisprudență va fi îmbrățișată și de această Onorată Secțiune.

În adevăr, art. 32 din noua lege de accelerare, sub capitolul V, reglementează procedura apelului, iar articolul unic al Legii, prevede că dispozițiunile legii din 19 Mai 1925, privitoare la unificarea unor dispozițiuni de procedură civilă și comercială, se înlocuiesc prin nouile articole ale legii din 1929.

Astfel că, dispozițiunile din legea din 1925, sunt înlocuite cu cele din legea din 1929, în afară de principiul unificării legislative, a cărui interpretare o vom examina mai jos.

În materie de procedură, se cunosc legile existente. Avem:

1. Procedura civilă din 1900, care reglementează dreptul comun.

2. Dispozițiunile de procedură din legi speciale, cuprinse în codul de comerț și alte legi, iar prin anexarea nouilor provincii, diferite proceduri din acele teritorii.

3. La 1925, legiuitorul, în vederea accelerării și înlesnirii judecăților înaintea Tribunalurilor și Curților de apel, a prevăzut anumite dispozițiuni pentru a se unifica procedura civilă și comercială.

Pentru aceste dispozițiuni art. 55, care reglementa apelul, prevede că în cazul când apelul s'a făcut înainte de comunicarea hotărârii, apelantul poate depune motivele până la ziua judecății. În nici un caz, nu mai târziu de 15 zile dela comunicarea hotărârii, iar art. 57 prevedea nulitatea apelului pentru cazul când nu s'au depus motivele în 15 zile dela comunicare. Aceasta era o dispozițiune care nu era în conformitate cu înlesnirea justiției căci avea o prevedere prea aspră: nulitatea apelului.

Legiuitorul din 1929, a îndulcit dispozițiunile art. 55 din vechea lege, permițând prin articolul său 57 din noua lege, ca apelantul să poată completa sau modifica apelul său la prima zi de înfățișare, cel mai târziu (art. 57 alin. 1). Vom vedea imediat rațiunea acestei dispozițiuni.

Prin aceasta s'a modificat dispozițiunea legii din 1925, care

prevedea ultimul termen ca fiind de 15 zile dela comunicare.

Este necesar să insistăm și să clarificăm această situațiune, pentru că s'a pretins de partea adversă și acesta era singurul motiv ce putea fi discutat, că legea din 1925, fiind o lege de unificare, termenele din acea lege nu mai puteau fi modificate printr-o lege posterioară.

Distincțiune între termenul de apel unitar și data dela care începe să curgă acest termen

În primul rând, și principial nu știm pentru care argument irefutabil și intangibil termenele prevăzute de o lege nu pot fi modificate prin altă lege, când ar fi vorba de o lege de unificare. Ceiace pretinde partea adversă: că unificarea a vrut să înlăture diferențele legislative în interiorul Regatului, s'a realizat prin legea din 1925 și prin legea din 1929 în ce privește durata termenului de apel, adică un număr de zile egal pentru apelul făcut în materie comercială și civilă.

Datele dela care curge însă termenul de apel, rămân acele prevăzute de legi speciale. Această dată este diferită, după cum ne găsim în aplicarea unei dispozițiuni speciale sau nu, fie că e vorba de nouile provincii, fie de vechiul regat. Prin urmare, există numai o unificare a termenului de apel, dar nu există o unificare în ceiace privește data dela care curge termenul. Ar fi fost o unificare completă dacă Constituția ar fi prevăzut o dată unică în orice materie, comună sau specială, adică atât un termen egal de apel cât și o dată unică de plecare a termenului de apel.

Nerealizându-se un astfel de principiu intangibil de unificare completă: număr egal de zile în apel și o dată unică dela care curge acest termen, nu se poate susține că legea nouă nu ar putea modifica datele de când încep să curgă termenele de apel fixate de legea veche.

Constituția prin art. 157 reglementând unificarea, nu prevede ca un principiu constituțional intangibilitatea datei de când va curge termenul de apel, ci numai ideea unificării termenului de apel egal în număr de zile, astfel că nu poate fi vorba de unitate legislativă în ce privește data dela care se poate exercita acest drept de apel.

Astfel s'a realizat acest principiu atât prin legea din 1925, cât și prin legea din 1929, adică s'a creat un termen unic de 15 zile pentru apel, înlăturându-se termene mai mari: de o lună de pildă sau termene mai mici, însă data de când curge aceste termene, nu a fost considerată ca un principiu de unitate legislativă. Această dată poate fi schimbată de legile cari urmează dacă nu se schimbă unitatea termenului de apel ca număr de zile.

Examinând ambele legi, constatăm că vechea lege din 1925 a prevăzut 15 zile ca termen de apel, însă se obliga apelantul a depune motivele de apel în 15 zile dela comunicare.

Legea din 1929 a admis că termenul de apel să curgă dela pronunțare în anumite materii speciale. Pentru aceste ipoteze, cum de de multe ori hotărârile Tribunalului se redactează mai târziu, s'a permis a se face apelul în termen de 15 zile dela pronunțare, dar s'a mai permis a se depune motivele până în ziua înfățișării, când hotărârea trebuie să fie redactată.

Intrucât termenul poate curge și dela pronunțare, legiuitorul din 1929 a trebuit să permită părților interesate să aștepte în aceste cazuri redactarea hotărârii, pentru a putea să-și motiveze apelul lor. Aceasta este rațiunea pentru care a permis a se depune motivele de apel până la prima zi de înfățișare.

Aceste două derogări ale noiei legi din 1929, păstrează intangibil principiul termenului de 15 zile pentru toate apelurile. Ceiace schimbă atât o normă cât și alta, este data de când încep să curgă acele 15 zile pentru apel. Cum am arătat mai sus, această dată nu constituie un principiu consti-

tuțional de unificare, pentru că am văzut că nu a fost respectat nici în 1925, nici în 1929, și foarte bine s'a făcut, deoarece unificarea nu putea să atingă principiul totatât de superior al celerității în unele materii speciale.

* * *

A fost necesar să facem această digresiune, pentru a arăta că nu se atinge principiul unificării legislative prin legea din 1929, deoarece termenul unitar de 15 zile e păstrat pentru toate materiile. Ceiace nu se păstrează și nu trebuie să fie păstrat este unitatea datei de când va curge acest termen. Ea variază în ambele legi, cea din 1925 și cea din 1929.

Art. 52 din legea din 1929, glăsuiește:

„Termenul de apel în materie contencioasă, civilă și comercială, este de 15 zile, chiar și în cazul când prin legi sau dispozițiuni speciale se prevede alt termen.

„El curge dela data comunicării hotărârii supuse apelului, afară de cazul când prin legi sau dispozițiuni speciale, se prevede că se va socoti dela pronunțarea hotărârii”.

Aliniatul 2. al art. 52, arată excepțiunile pentru apelurile în care termenul are să curgă nu dela comunicarea hotărârii ci dela pronunțarea ei, atunci când această dată a fost prevăzută de o lege specială sau de o procedură specială.

* * *

Ce înseamnă lege sau procedură specială

Legea de procedură din 1929 dispune că, ori de câte ori ne vom găsi în fața unei legi speciale sau unei legi cuprinzând o procedură specială, data apelului va curge conform acelei legi, adică chiar dela pronunțarea hotărârii, păstrându-se termenul unitar de apel de 15 zile.

Codul comercial prin art. 904, prevede o dispoziție specială de procedură, arătând că termenul de apel este de 30 zile și că el curge: „De la comunicare când părțile nu au fost față, dela pronunțare când au fost față”.

Prin noua lege de procedură din 1929, ce rămâne și ce se înlătură din această dispozițiune specială?

Ce se înlătură: durata termenului de apel. El nu mai este de 30 zile, cum dispunea art. 904 din codul comercial, ci de 15 zile, cum se arată în legea unificării dispozițiilor de procedură civilă și comercială din 1929.

Ce rămâne bun? Din textul art. 904 cod. comercial, rămâne data dela care curge termenul de apel. În adevăr, art. 904 prevede, după cum am arătat, că atunci când părțile au fost față, termenul de apel se va socoti dela pronunțare.

Astfel fiind lucrurile, chestiunea care urmează să fie soluționată de Onorata Curte de apel, este: de a se ști dacă dreptul comercial și dispozițiunile de procedură speciale prevăzute în această materie, întră sau nu în prevederile art. 52, alin. 2 din legea de procedură din 1929; cu alte cuvinte, este sau nu codul comercial o lege specială, sunt sau nu dispozițiunile prevăzute de art. 904 din acel cod, considerate ca dispozițiuni de procedură specială?

Asupra acestei chestiuni în doctrină și jurisprudență nu există nici o discuțiune, nu cunoșc nici un autor în dreptul italian sau francez, care să fi susținut vreodată că dreptul comercial nu este un drept special.

Dreptul comercial fixează sfera raporturilor private disciplinate de acest drept. Faptele și raporturile speciale materiei, au dat naștere unor reguli cari s'au precizat și dezvoltat din această cauză specială a afacerilor, separându-se complet de raporturile sociale obișnuite de dreptul comun.

În acest chip, s'a cristalizat succesiv un drept special distinct de dreptul privat civil, separându-se printr'o jurisdicție specială și reguli speciale de dreptul comun pozitiv. Aceste reguli speciale comerciale transformă raporturile sociale în raporturi juridice speciale, reglementate de codul de comerț,

după cum celelalte raporturi sociale rămân guvernate de regulile dreptului civil, care formează dreptul comun față de codul comercial, care e un drept special.

Cităm în această privință: Vivante, Principii de drept comercial, traducerea Suciu, pag. 14: „Legile comerciale coordonate într'un sistem, formează un drept special și autonom, care în câmpul ce-l este determinat de legiuitor, se aplică după regulile de interpretare prescrise în dispozițiunile preliminare ale codului civil italian, dispozițiuni cari au valoare pentru interpretarea tuturor legilor italiene”.

Lyon-Caen et Renault, „Tratat de drept comercial”, volumul I, no. 10: „pourquoi y a-t-il un droit spécial au commerce? On comprend la nécessité de régler l'intervention de la puissance publique. „Le commerce a donc besoin de liberté et de rapidité dans ses mouvements et d'une grande rigueur dans l'exécution des engagements. Il a aussi besoin de crédit, c'est-à-dire qu'il faut que les commerçants grâce à la législation qui régit leurs opérations, inspire une confiance par suite de laquelle ils obtiennent facilement des délais pour le payement de leurs dettes ou des capitaux à titre de prêt”.

De altminteri, art. 889 din codul comercial fixează principiul de drept enunțat mai sus, punând regula că se va aplica dreptul comun acolo unde legea specială, adică codul comercial nu dispune.

Prin urmare, dreptul comercial este un drept special, rămânând ca drept comun dreptul civil.

Acest drept special mai cuprinde și dispozițiuni speciale de procedură, care reglementează diferit de procedura civilă comună anumite raporturi sociale speciale. Astfel apelul din dreptul comun cuprins în materia procedurii comune, este reglementat prin dispozițiuni de procedură speciale codului de comerț, în mod diferit.

Această reglementare diferită a procedurii își găsește justificarea în principiul superior al celerității, care trebuie să reglementeze materia specială comercială, celeritate care este legată de economia generală a legii comerciale.

Astfel fiind, ne găsim în materie comercială, într'o lege specială și în dispozițiuni de procedură specială, relativă la apel, ceiace face aplicabil alin. 2 din art. 52 al legii din 1929, adică termenul de apel deși păstrat unitar de 15 zile, în ce privește unificarea legislativă, curge dela data pronunțării hotărârii, când părțile au fost față.

S'a mai invocat de partea adversă un argument tras din înțitularea legii din 1929, care e denumită lege pentru unificarea unor dispozițiuni de procedură în materie civilă și comercială. Această titlatură, repetăm, se referă numai la durata termenului — 15 zile — iar nu la data când începe să curgă termenul de apel.

Mai mult decât atât, legiuitorul, când ulterior se ocupă de reglementarea apelului în capitolul V din lege, arată că acest termen curge în materie specială, conform legilor și dispozițiilor speciale.

Pentru toate aceste motive, rugăm Onorata Curte să constate:

1. Că apelul Societății „Sinaia” cât și acel al Eforiei Spitalelor Civile, fiind făcute peste 15 zile dela pronunțare, sunt tardive și să le respingă ca atare, cu cheltueli de judecată.

ppr. Societății Auxiliare Franceze a
Marilor Stabilimente din Sinaia
IOSIF G. COHEN.

A apărut: BIBLIOTECA MARILOR PROCESE No. XI cuprinzând:

FALIMENTUL BĂNCII FRANCO ROMÂNE, cu toate fazele judiciare dela Iunie 1929, data cererii de moratoriu și până la zi. Acest volum s'a tipărit sub îngrijirea D-lui avocat *Virgil Z. Soare*. Prețul 180 lei